Raadhuisplein 1
7811 AP Emmen
t. 14 0591
f. 0591 377602

Postbus 30001
7800 RA Emmen
e. gemeente@emmen.nl
i. gemeente.emmen.nl

Gemeente Emmen

Aan de raad van de gemeente Emmen

team
Beleid leefomgeving

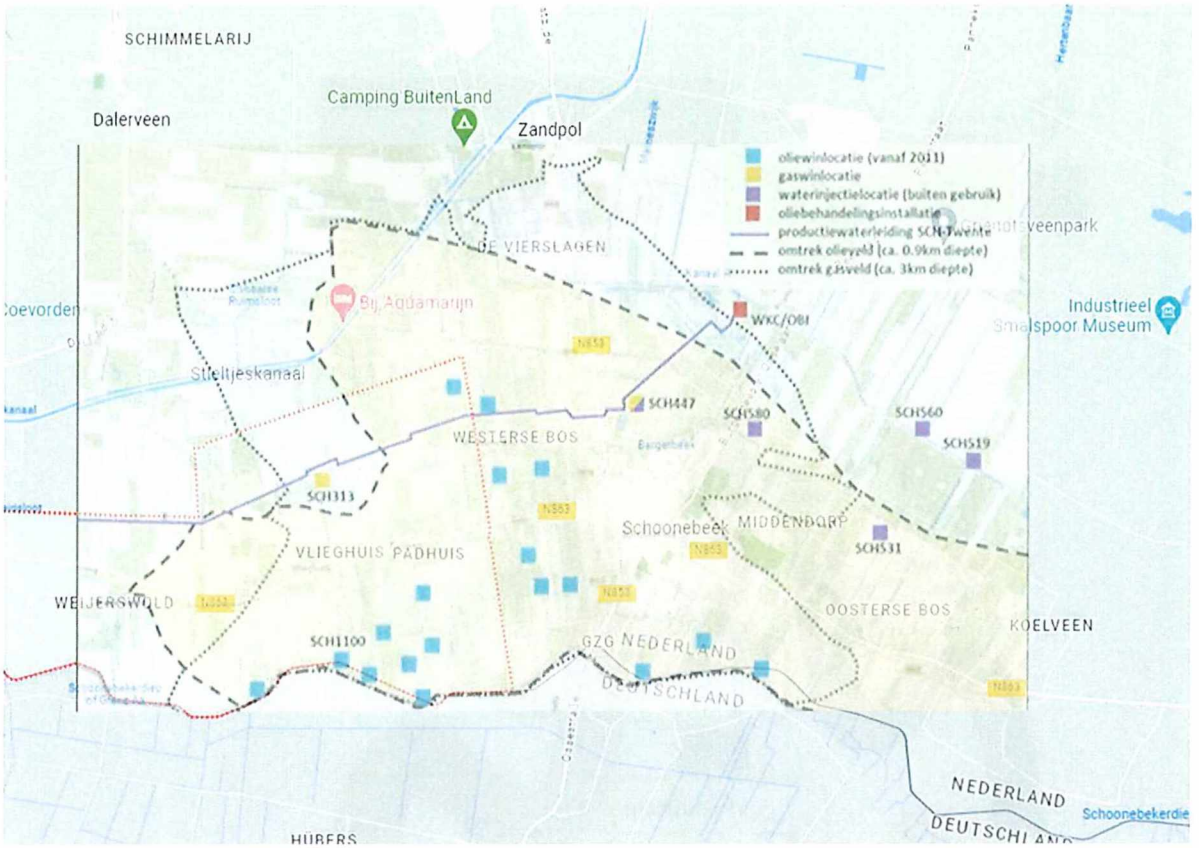
ons kenmerk	zaaknummer	bijlage	behandeld door
370575-2023	370575-2023	1	J.H. Laarman
datum	**telefoon**	**fax**	**e-mail**
21 december 2023	14 0591		gemeente@emmen.nl

onderwerp
Voortgang gebiedsproces Schoonebeek

Geachte leden van de raad,

Zoals bij u bekend, heeft de NAM het voornemen om het afvalwater dat vrij komt bij de oliewinning uit het olieveld Schoonebeek te injecteren in het gasveld Schoonebeek. In deze brief informeren we u over de stand van zaken. NAM heeft een vergunning om olie te winnen in Schoonebeek. Deze vergunning loopt tot 2040. De oliewinning ligt nu stil omdat het productiewater niet meer in Twente geïnjecteerd mag worden.

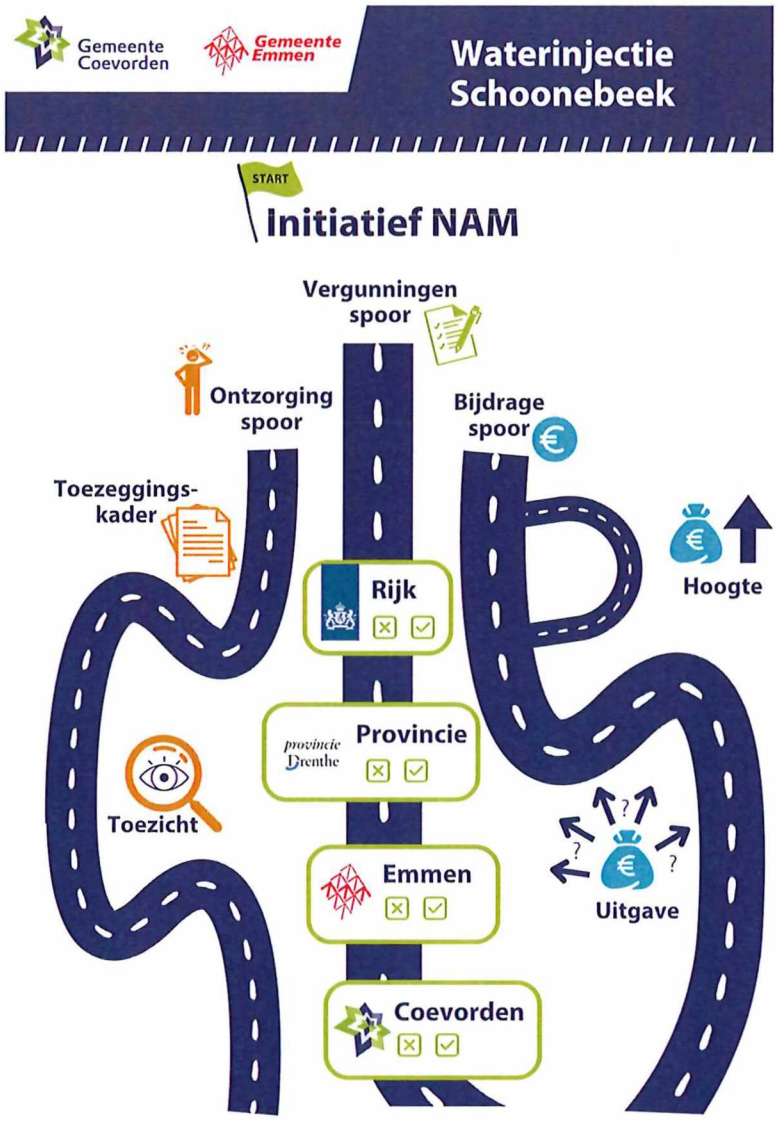
Wat betekent deze waterinjectie?
Van 1947 tot 1996 heeft de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (NAM) aardolie gewonnen uit het Schoonebeekolieveld vanaf verschillende mijnbouwlocaties rondom Schoonebeek. Sinds 2011 beschikt NAM over de vergunningen waarmee de oliewinning bij Schoonebeek hervat werd. Bij de oliewinning komt productiewater mee naar boven dat geïnjecteerd werd in een leeg gasveld in Twente. De NAM heeft plannen om het productiewater dat vrijkomt bij de oliewinning te injecteren in het gasveld Schoonebeek.

In bovenstaande kaart ziet u geografisch waar het olieveld en het gasveld (op verschillende dieptes) liggen. De waterinjectielocaties zijn voorzien bij locaties SCH-313 (gemeente Coevorden) en SCH-447 (gemeente Emmen).

Gebiedsproces in 3 sporen

Omdat de activiteiten mede plaatsvinden op grondgebied van de gemeente Emmen zijn we sinds 2020 betrokken bij het proces door de NAM en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK). In verband met de mijnbouwwet en de hier aan gekoppelde 'contourennota' (nog in ontwikkeling) is Schoonebeek een pilot geworden voor het ministerie van EZK. Waar voorheen mijnbouw vooral een zaak was tussen het Rijk en de exploitant, is het nieuwe denkraam dat het gebied hier een nadrukkelijkere rol in onderdelen van de uitwerking zou moeten krijgen.
In het gebied Schoonebeek is hiertoe door EZK een gebiedsproces met drie sporen geïnitieerd: het ontzorgspoor, het vergunningenspoor en het bijdragespoor. In onderstaand figuur ziet u deze grafisch, zeer vereenvoudigd, verbeeld. Het beeld loopt van boven (het initiatief van de NAM), naar beneden via de stappen die per spoor gezet moeten worden. In de tekst hieronder zal per spoor een uitleg gegeven worden.

Spoor 1: het Ontzorgspoor
Het Ontzorgspoor is vooral het spoor van overleg tussen EZK, NAM en inwoners rond het toezeggingenkader oliewinning en waterverwerking. De beide gemeenten hebben een faciliterende en informerende rol. Verder monitoren de gemeenten het opvolgen van het Toezeggingenkader en de wijze van communiceren daarover richting de inwoners en organisaties.

Het Ontzorgspoor is het onderdeel van het gebiedsproces, waarbij het de bedoeling is om in te spelen op de zorgen en vragen die leven bij inwoners. Vanaf 2022 hebben inwoners en organisaties hun zorgen kenbaar kunnen maken aan de Ontzorgtafel. Mede onder invloed van dit Ontzorgspoor heeft NAM de plannen aangepast. De uitgebreide discussie in uw raad over het gebiedsproces heeft bijgedragen aan onze reflectie op het gebiedsproces zoals we die gezonden hebben aan het ministerie van EZK (en mede aan uw raad)
Fase 1 van het traject is afgerond met de ondertekening van het Toezeggingenkader door de staatssecretaris en de NAM op 30 mei 2023.
In september 2023 is gestart met de voorbereiding van fase 2 van het Ontzorgspoor, deze is vervolgens begin november 2023 van start gegaan als 'Ontzorgtafel fase 2'.
Doel van fase 2 is om uitvoering te geven aan afspraken uit het Toezeggingenkader met als hoofddoel de oprichting van een klankbordgroep/formeel overlegorgaan, voordat de NAM de oliewinning weer opstart.

Hiervoor zullen werkgroepen de relevante toezeggingen uit het Toezeggingendocument nader uitwerken. De planning is om deze fase in het voorjaar (april) van 2024 af te ronden.
Na deze afronding functioneert een governance-structuur voor blijvende borging van de toezeggingen en "gebiedsnabijheid" gedurende de resterende tijd van de oliewinning door NAM, overheden en vertegenwoordigers uit het gebied.

Spoor 2: het Vergunningenspoor
In onze raadsbrief van 15 februari 2023 stelden we u op de hoogte van de onderzoeken die NAM door Royal HaskoningDHV (RHDHV) heeft laten doen. Deze onderzoeken onderbouwen de keuze van NAM om het productiewater te injecteren in het lege gasveld onder het olieveld Schoonebeek. Op het onderzoek van NAM hebben de regionale overheden een review laten doen door TNO (samen met KRW). Op basis van deze review was onze slotsom dat RHDHV de juiste set van mogelijke verwerkingsopties in het vizier heeft (brief aan Min. EZK, mede gezonden aan uw raad.)
De heroverweging door NAM van de waterinjectie in Twente is door het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) getoetst. Zij hebben op 19 oktober 2023 bevestigd dat deze werkwijze nog steeds de beste verwerkingsmethode is voor het productiewater van de oliewinning in Schoonebeek, ook als het gaat om injectie bij Schoonebeek. SodM zal EZK nog nader adviseren over de verwerking van productiewater in Schoonebeek.

Om de waterinjectie mogelijk te maken in onze gemeente heeft NAM bij het ministerie van EZK een WABO-aanvraag ingediend voor het boren van 2 injectieputten op locatie SCH-447 en de putten te mogen benutten voor waterinjectie. Ons antwoord op deze adviesvraag hebben we met u gedeeld op 5 september 2023. Kort samengevat: we willen een oordeel vormen als alle informatie op tafel ligt en we ook beschikken over de adviezen van SodM en TNO; in de aanvraag missen we de verwerking van het Toezeggingenkader; in de aanvraag missen we de reactie op de review door TNO/KWR en we vragen of de injectie van het water wat vrijkomt bij gaswinning kan worden geïntegreerd in de nieuwe infrastructuur.

Voor de voortzetting van de gaswinning Schoonebeek, in combinatie met een aanzienlijk grotere stroom injectiewater dan nu vergund, heeft NAM een winningsplan ingediend bij het ministerie van EZK. Deze aanvraag is ons nog niet om advies voorgelegd. EZK heef uitgesproken de WABO-aanvraag en het winningsplan in hun onderlinge samenhang te willen beoordelen.
De aanvragen die NAM bij onze gemeente heeft ingediend voor het aanleggen van een injectiewater-verbindingsbuis en een stroom- en datakabel naar locatie SCH-447 bleken bij nadere bestudering vergunningsvrij. In het Vergunningenspoor heeft de gemeente Emmen de rol van adviesgever richting Ministerie van EZK.

Spoor 3: het Bijdragespoor
Het idee van een gebiedsbijdrage voor mijnbouwprojecten komt uit de landelijke discussie die uitmondt in de contourennota (in wording) van het Rijk. Er is een aantal argumenten hiervoor:

- De winning van grondstoffen is eindig, dat betekent dat de economische structuur ook weer gaat verdwijnen en er een impuls nodig is voor de fase daarna;
- In de transitie naar duurzame energie vraagt het winnen van fossiele energie een tegeninvestering in verduurzaming;
- Het winnen van grondstof kan niet overal, maar is gebonden aan specifieke gebieden. Deze onontkoombaarheid is een extra reden voor een bijdrage;
- De winst en opbrengst zou niet alleen ten goede van het Rijk en de NAM moeten komen;

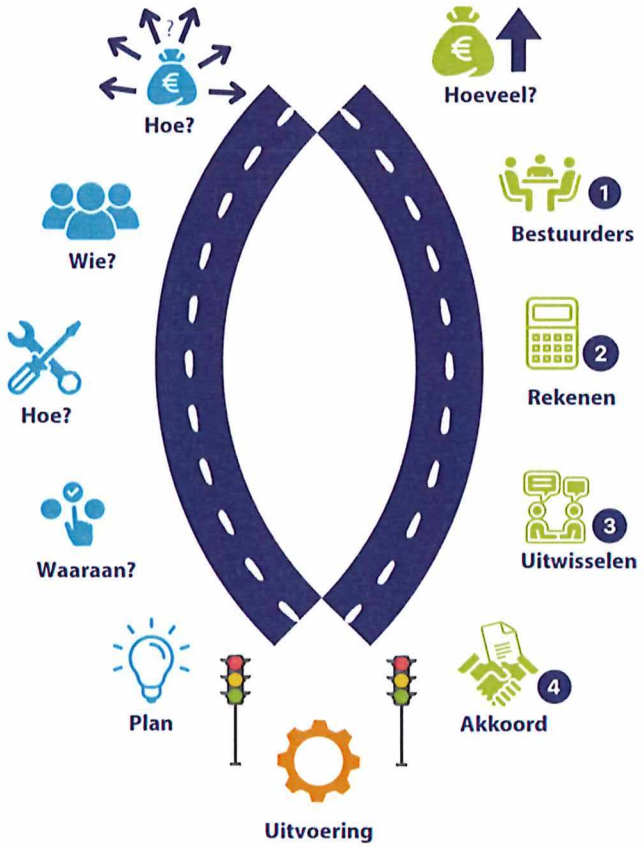
Het gaat bij dit spoor nadrukkelijk niet om compensatie van schade. Als er schade is wordt dit gecompenseerd, de afspraken hiervoor zijn wettelijk vastgelegd en vallen onder de focus van het 'Ontzorgingsspoor'.

De bijdrage zal alleen plaatsvinden als de NAM ook daadwerkelijk tot exploitatie komt.

Het Bijdrage spoor bestaat uit 2 afzonderlijke 'blokken' die onderling verband houden:

- Blok A: Het bepalen van de hoogte en de omvang van de bijdrage
- Blok B: De besteding van de bijdrage

De blokken lopen deels parallel van elkaar, maar hebben ook elk hun eigen dynamiek. In onderstaand figuur worden de twee blokken weergegeven, met rechts Blok A en links Blok B, waarbij wederom van boven naar beneden de doorlopen stappen worden weergegeven.

Blok A richt zich op wat een redelijke bijdrage aan het gebied is, qua hoogte en vorm. Het voornemen is dat dit blok leidt tot een onderbouwde en verdedigbare 'toezegging tot bijdrage' van de NAM en het Rijk aan het gebied. Hiervoor hebben sinds maart 2023 de volgende partijen overleg gevoerd: het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM), de provincie Drenthe, en de gemeentes Coevorden en Emmen. Zij zijn hieronder ondersteund door een onafhankelijk voorzitter en een adviesbureau.
In de verschillende overleggen zijn meerdere onderwerpen behandeld: grondslagen voor een bijdrage, voorbeelden van bijdragen elders in Nederland en de wereld, opbouw van de opbrengst van oliewinning en de verhouding tussen Rijk en NAM.
Mochten de vergunningen verleend worden volgens de globale planning dan zou het gebied vanaf 1 januari 2025 op een jaarlijkse bijdrage kunnen rekenen.
De verwachting was dat de toezegging van de NAM en het Rijk over de hoogte van de bijdrage eind 2023 zal plaatsvinden. Op 21 december 2023 hebben de betrokken bestuurders van de provincie Drenthe, gemeente Emmen en gemeente Coevorden een gesprek gehad met staatssecretaris Vijlbrief. Hij heeft in dat gesprek laten weten dat deze toezegging vanuit het rijk dit jaar helaas nog niet gedaan kan worden. Hij heeft toegezegd dat hij de Tweede Kamer en de regio medio januari 2024 informeert en dan ook de voorgenomen hoogte van de bijdrage vermeldt. Als lokale en regionale overheden hebben we hier tijdens het gesprek onze teleurstelling over uitgesproken. Bij ons en bij onze inwoners zijn andere verwachtingen gewekt, namelijk dat de bijdrage voor het einde van dit jaar duidelijk zou zijn.

In Blok A zetten de gemeenten Emmen en Coevorden zich in als belangenbehartiger van het gebied: hoe komen we tot een goed onderbouwd en verdedigbaar bedrag waar de gemeenschap zo veel mogelijk van kan profiteren? We blijven ons er samen met de gemeente Coevorden en de provincie Drenthe voor inspannen dat het gebied een substantiële bijdrage vanuit het Rijk en de NAM zal ontvangen.

Blok B
Hier gaat het om de besteding van de bijdrage. De partijen hebben allen aangegeven dat de bijdrage 'in het gebied' moet landen, en niet een onderdeel van de gemeentebegrotingen wordt.
De gemeente Emmen en de gemeente Coevorden nemen in eerste instantie het initiatief om Blok B op te starten. Hierin zijn grofweg drie fases te onderscheiden:

1. Procesinrichting
    a. Wie moeten we betrekken en hoe?
    b. Welke vragen moeten we beantwoorden?
    c. Hoe gaan we dit organiseren?
2. Daadwerkelijke planvorming
    a. Concrete plannen voor:
        i. Organisatievorm
        ii. Bestedingsdoelen
        iii. Gebiedsbepaling
        iv. randvoorwaarden
3. Uitvoering en monitoring
    a. Inrichten organisatie
    b. Besteden bijdrage
    c. Evaluaties en bijstellingen

Op 21 juni is in Schoonebeek een open inloop over dit onderwerp geweest. Vanuit de zaal is toen aangegeven om te starten met een overleg met afvaardiging van een aantal belangrijke gremia. Dit overleg is op 15 november geweest. In dit constructieve eerste overleg zijn de eerste stappen gezet om te komen tot een gezamenlijk proces. We werken met de gemeenschap toe naar een concreet procesvoorstel. Deze zal u als raad per brief ontvangen.
In Blok B zet de gemeente Emmen zich in om het gebied zo goed mogelijk te faciliteren en hierbij oog te houden voor het algemeen belang.

Wet open overheid (Woo)
Vanaf 23 april 2023 heeft de actiegroep Stop Afvalwater Schoonebeek een drietal Woo-verzoeken ingediend. In Woo-verzoek I wordt verzocht om openbaarmaking van alle informatie, documentatie, notulen, emails, whatsapp en sms berichten rondom het dossier waterinjectie Schoonebeek van 2020 tot en met 23 april 2023. Bij het inmiddels afgehandelde tweede verzoek werd alle informatie en adviezen over de vergunningaanvraag opgevraagd, terwijl het derde Woo-verzoek een vervolg is op het eerste waarin de nadruk is gelegd om de ambtelijke correspondentie van april 2023 tot en met juli 2023.

Afhandelingsproces
De inventarisatie van documenten uit het Waterinjectie-dossier is een bewerkingsslag geweest waarin circa 18.000 pagina's aan stukken zijn verzameld, ontdubbeld, gedigitaliseerd, bewerkt en getoetst door zowel eigen ambtenaren, externe juridische ondersteuning en de juristen van onze partners bij Coevorden en de Provincie. In totaal heeft dit geresulteerd in een dossier van 7800 relevante documenten. Bij de eerste collegevergadering van 2024 op 9 januari wordt er een besluit genomen op het Woo-verzoek, waarna de verzoekers de mogelijkheid hebben hun bezwaren aan te tekenen op dit besluit.

Uitzonderingsgronden
Op grond van de Woo zijn er verschillende uitzonderingsgronden waarop informatie mag worden weggelakt. Zo dient er bij de meeste uitzonderingsgronden een belangenafweging te worden gemaakt tussen de betreffende uitzonderingsgrond en het belang van openbaarheid. Voorbeelden hiervan zijn gegevens die inbreuk maken op de persoonlijke levenssfeer of economische en financiële belangen van de gemeente.

Zienswijze
Begin november zijn alle belanghebbenden bestaande uit meer dan twintig partijen aangeschreven, waaronder bijvoorbeeld RHDHV, Dorpsbelangen Schoonebeek, en ministerie van EZK. Als wij de verwachting hebben dat belanghebbenden bedenkingen kunnen hebben bij onze voorgenomen openbaarmaking, dan moeten wij de belanghebbende een zienswijzeverzoek sturen. Zij kunnen dan controleren of bijvoorbeeld persoonsgegevens voldoende zijn gelakt en of zij zich kunnen vinden in de openbaarmaking.

Andere bestuursorganen
Wat dit verzoek complex maakt, is dat de andere bestuursorganen (gemeente Coevorden, provincie Drenthe, waterschap Vechtstromen en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat) gelijktijdig een vergelijkbaar Woo-verzoek hebben ontvangen. Van deze organen ontvangen wij dus óók een verzoek om een zienswijze op hun voorgenomen openbaarmaking in te dienen en te beoordelen.

Belasting van de organisatie
Vanaf de aanvraag tot heden is ca. €50.000 aan externe krachten besteed en 0,8 fte interne krachten om dit Woo verzoek te behandelen. De verwachting is dat we in dit waterinjectie-traject nog vaker een Woo-verzoek tegemoet kunnen zien, waardoor deze kosten nog kunnen stijgen.

Inzet gemeente Emmen
Voor de gemeente Emmen betekent het gebiedsproces rondom Schoonebeek een aanzienlijke investering in menskracht. In het totaal werkt hier op dit moment ruim 1 fte aan, verdeeld over verschillende disciplines. Omdat het proces nieuw en dynamisch is, zit er een onzekerheid in de verwachtte benodigde inzet.
De focus van de inzet is per onderdeel, zoals aangegeven, verschillend. Belangrijke aandachtspunten zijn:

- Veiligheid: waar wij aan zet zijn toetsen we de veiligheid op basis van feiten.
- Proces: we willen dat onze inwoners en wijzelf gehoord worden in onze zorgen en belangen, en dat hier uiteraard ook gevolg aan kan worden gegeven.
- Opbrengst: we vinden dat het gebied mee mag delen in de opbrengsten van de oliewinning.

Vervolg
Op 6 december heeft in het gebied een door het ministerie van EZK georganiseerde bijeenkomst plaatsgevonden. Het doel van het ministerie was om de inwoners bij te praten over de verschillende onderdelen van het gebiedsproces en thema's die leven in Schoonebeek. De presentaties die tijdens deze avond gegeven zijn kunt u terugvinden op de site www.mijnbouwvergunningen.nl onder de kop "Schoonebeek gebiedsproces". Aan het begin van 2024 is een nieuwe bijeenkomst toegezegd, waarbij de ontwerpbeschikking gepresenteerd zal worden. Hierna is er 6 weken de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen.

De komende maanden zal het proces rondom de waterinjectie bij de verschillende sporen zijn voortgang hebben, met per spoor verschillende belangrijke momenten. Als gemeente Emmen hebben wij niet altijd de regie over wanneer deze momenten zullen zijn, dit betekent soms snel schakelen in onze inzet en de communicatie naar u als raad. Wij zullen u als raad blijven informeren.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Emmen

de gemeentesecretaris	de burgemeester
M. Plantinga-Leenders	H.F. van Oosterhout